

Vägledning till stöd för tillämpningen av lagstiftningen som rör socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld (Socialstyrelsen, dnr 60-11214/2008)

Synpunkter från Roks, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, 2009-09-11

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, Roks, är en feministisk organisation vars uppgift det är att synliggöra och motverka mäns och pojkars våld mot kvinnor och flickor. Vårt mål är att bidra till en förbättring av kvinnors livsvillkor. Roks arbetar för att synliggöra sambanden mellan kön, makt och våld samt öka kunskapen och kompetensen i dessa frågor såväl inom som utom organisationen. För Roks innefattar mäns våld mot kvinnor utsatthet för fysisk och psykisk misshandel, pornografi, prostitution, sexuellt våld och trakasserier.

Roks ser att mäns våld drabbar alla kvinnor, men också att kvinnors livsvillkor och livsrum kan variera beroende på etnicitet, social tillhörighet, ålder, sexualitet, funktionshinder och missbruk. Därför är det nödvändigt att belysa både de erfarenheter som skiljer och de som förenar kvinnor. Roks uppmärksammar att mäns våld mot kvinnor även drabbar barn som lever i våldets närhet. Vi vill därför synliggöra barnens situation och bidra till en förbättring också av deras livsvillkor.

Roks verksamhet fokuserar kring tre områden; medlemmar, opinionsbildning och samarbete. Området medlemmar innebär den inåtriktade verksamheten, som bland annat innefattar stöd och service till medlemsjourerna, intern utbildning och erfarenhetsutbyten samt informationsspridning. Opinionsbildning bedrivs genom olika utåtriktade aktiviteter, exempelvis tidningen Kvinnotryck, Roks hemsida, extern utbildning, mediekontakter och konferenser. Den kunskap vi har och sprider kommer dels från medlemsjourernas erfarenheter, dels från aktuell forskning. Under samverkan ingår samarbete och erfarenhetsutbyte med andra ideella och professionella aktörer, både nationellt och internationellt.

1. Allmänna råd om socialnämndens arbete med våldsutsatta kvinnor samt barn som bevittnat våld

Att socialnämnderna ska ha handlingsplaner som rör arbetet med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnar våld menar Roks ska vara en självklarhet. De

allmänna råden kan bli tydligare på denna punkt, inte att verksamheten **kan** sammanställas i en handlingsplan utan att den **ska**. En handlingsplan i sig är inte lösningen men väl en viktig grund för att förbättra insatserna till våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld.

Avseende kompetens hos personal inom socialtjänsten anser Roks att den ska omfatta kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i samkönade relationer. "Våld eller andra övergrepp av eller mot närstående" är ett otympligt begrepp som med fördel kan ersättas med ett vedertaget begrepp som mäns våld mot kvinnor. Enligt de allmänna råden bör personal som arbetar med våldsutsatta kvinnor ha socionomexamen. Roks menar att de även ska ha genomgått en högskoleutbildning på området mäns våld mot kvinnor (en utbildning som redan finns på några platser i landet, även om den ännu inte är så utbyggd).

När det gäller utredning till skydd eller stöd för ett barn är det viktigt att socialtjänsten är medveten om att barnet inte endast kan ha bevittnat våld utan även själv kan ha varit våldsutsatt. Därmed måste man också göra en bedömning av risken att barnet fortsatt utsätts eller tvingas bevittna våld. Roks menar också att punkten om att utreda "varje förälders uppfattning om våldets konsekvenser för barnet" ska strykas. Om socialtjänsten ska få en sann bild av barnets upplevelser behöver en sådan bedömning var fristående från föräldrarnas uppfattning.

En annan aspekt som de allmänna råden inte lyfter upp är frågor om vårdnad och umgänge, som ofta är aktuella när den våldsutsatta kvinnan har barn. Roks anser att de allmänna råden ska tydliggöra att misstankar om våld mot barn eller kvinna med barn måste vägas in när vårdnads- och umgängesutredningar genomförs. Man kan t.ex. inte förutsätta att det bästa för barnet är att fortsätta ha umgänge med en förälder som har blivit dömd för att ha utsatt den andra föräldern eller barn för våld. Vårdnad och umgängesrätt ger förövaren makt att tvinga barnet och även mamman, d.v.s. brottsoffren, till möten och samarbete. En riskbedömning måste göras i dessa fall och möjligheten till umgänge ska finnas enbart när det kan arrangeras på sådant sätt att det är säkert för både mamman och barnet.

2. Ändring i allmänna råden om ekonomiskt bistånd

Det är positivt och nödvändigt att ändringar görs i de allmänna råden om ekonomiskt bistånd, så att hänsyn tas till de extra utgifter som en våldsutsatt kvinna ofta har när hon lämnar en våldsutövande man. Att vara våldsutsatt medför många extra kostnader dels för praktiska angelägenheter som kläder, bostad och möbler dels för sådant som vård, tandläkare, sjukskrivning o.d. Det innebär att det ekonomiska biståndet måste vara mer omfattande för denna grupp.

3. Konsekvensutredning

Precis som fastslås i konsekvensutredningen kan de allmänna råden bidra till att förbättra socialtjänstens insatser till våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnar våld. Det är oerhört viktigt att tillämpningen av lagstiftning är så enhetlig som möjligt över landet.

De allmänna råden ska ge rekommendationer om hur socialnämnderna ska tillämpa socialtjänstlagen. Som framgår av konsekvensutredningen ska råden endast tydliggöra kommunens ansvar och inte innebära någon ambitionshöjning i förhållande till socialtjänstlagen. Roks menar därför att ordet ”bör” ska bytas till ”skall”, i enlighet med ändringen i socialtjänstlagen 2007.

Implementering av de allmänna råden

Roks vill framhålla vikten av att Socialstyrelsen arbetar för att de allmänna råden ska tillämpas i alla Sveriges kommuner. Man måste säkerställa att våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld får de insatser de har rätt till, oavsett var i landet de bor.

Slutligen ser Roks fram emot att också få lämna synpunkter på den förestående handboken om socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld.

Stockholm 2009-09-11

Angela Beausang
Ordförande, Roks